

مقدمه

برگزاری نشست غیررسمی اوپک با حضور روسیه در الجزیره، گمانه‌زنی‌های زیادی درباره توافق روسیه و عربستان سعودی بر سر اجرای فریز نفتی و تاثیر آن بر موضع نفتی ایران به وجود آورده است. پیشتر عربستان و روسیه اعلام کرده بودند برای تثبیت بازار نفت، روی جزئیات طرح توقف افزایش تولید مذاکره می‌کنند. در این راستا نیز وزیر نفت عربستان و روسیه در حاشیه اجلاس گروه بیست در هانگژوی چین دیدار داشتند. نکته قابل ملاحظه این بود که در دیدار هانگژوی، پیرو اظهارات ولادیمیر پوتین رئیس جمهوری روسیه درباره لزوم معافیت ایران از فریز نفتی، الکساندر نواک وزیر انرژی روسیه نیز اظهار داشت ایران باید بتواند به سطح تولید قبل از تحریم‌ها برگردد با این حال وزیر انرژی عربستان و مسکو توانستند یک بیانیه مشترک صادر کنند.

اکنون با وجود شکست طرح فریز قبلی به دلیل ادعای عربستان علیه ایران و حمایت روسیه از استثنای بودن ایران از فریز نفتی، این سوال قابل طرح است

که اهداف و انگیزه‌های روسیه از تداوم مذاکرات، با وجود پافشاری عربستان بر موضع قبلی چیست؟

شرایط حاکم بر مذاکرات فریز نفتی

طرح تثبیت سقف تولید کشورهای بزرگ تولید کننده نفت در اوپک و خارج از اوپک که در ادبیات اقتصادی جهان به فریز نفتی موسوم شده، در نیمه نخست سال ۲۰۱۶ میلادی مطرح شد اما در نهایت عنوان طرحی ناکام را به خود گرفت. با این حال، تثبیت وضعیت بهای اندک نفت و درونمای بازارهای جهانی نفت باعث شد تا در ماه‌های پایانی سال جاری بار دیگر طرح فریز به بازار نفت برگردد، اولین نتیجه انتشار خبر مذاکره غول‌های نفتی جهان درباره کاهش تولید، یک جهش کوچک و موقت در بهای جهانی نفت بود. اما کارشناسان معتقدند اگر نشست الجزایر دستاوردی در زمینه توافق برای فریز نفتی ولو گام به گام داشته باشد، این جهش می‌تواند بیشتر باشد. دلیل جانبی که این پیش‌بینی را تقویت می‌کند، افزایش تقاضای همزمان با آغاز فصول سرد است. در واقع مجموع این دو اتفاق در نهایت این قابلیت و

مذاکرات روسیه و عربستان در مورد توقف افزایش تولید نفت ۲

گزارش منابع روسی از اداره آمار دولت فدرال روسیه، این کشور در ماه جولای به طور متوسط روزانه ۱۰,۵۹۷ میلیون بشکه نفت در روز تولید کرده است که در مقایسه با متوسط تولید عربستان حدود ۱۲۰ هزار بشکه در روز بالاتر بوده است. عربستان در ماه جولای به طور متوسط روزانه ۱,۴۷۷ هزار بشکه نفت در روز تولید کرده بود^۱. اما این روند صعودی تولید نفت روسیه از ماه جولای در ماه های آگوست و سپتامبر نیز ادامه داشت. کریل مولودتسوف، معاون وزیر انرژی روسیه ۲۰ سپتامبر نیز خبر داد تولید روزانه نفت این کشور تا این تاریخ به بالاترین میزان خود، یعنی ۱۱ میلیون و ۷۵۰ هزار بشکه، رسید. در همین حال منابع روسی گزارش داده‌اند این کشور برنامه بودجه خود را با پیش‌بینی نفت ۴۰ دلاری برای سال ۲۰۱۷ تنظیم نموده است.

جمع‌بندی درباره اهداف روسیه

با توجه به شرایط یاد شده، به نظر می‌رسد هدف روسیه از مشارکت در نشست‌های اخیر بیش از آنکه مساله فریز نفتی باشد، آزمون امکان وارد کردن شوک به نمودار بهای نفت است. روسیه بی‌شک ظرفیت زیادی برای ایجاد یک شوک در بازار نفت دارد، اما تجربه نشان داده این کشور به سختی حاضر به کاهش تولید است. اگر چه الکساندر نوک، وزیر انرژی روسیه، می‌گوید اعتماد خوبی بین روسیه و عربستان برای پاسخ به چالش‌های بازار انرژی شکل گرفته از جمله برای محدود کردن سطح تولید و فریز نفتی، با این حال شرایط پیش از نشست الجزایر چنین چیزی

قدرت را دارد که نرخ نفت را در شرایط و قیمت‌های فعلی به حداقل ۶۰ دلار بالا ببرد. اما این اتفاق بیش از همه منوط به توافق روسیه و عربستان است.

عربستان همچنان بر لزوم مشارکت ایران در توافق برای فریز اصرار دارد. عربستان سعودی روز جمعه (۲۳ سپتامبر) چهار روز قبل از نشست الجزایر آمادگی خود را برای اجرای فریز نفتی، اعلام کرد مشروط به اینکه ایران باید ظرفیت استخراج نفت خود را تا ۳ میلیون و ۶۰۰ هزار بشکه در روز محدود نگه دارد. اما با وجود حمایت‌های لفظی روسیه، موضع مسکو کمی پیچیده‌تر به نظر می‌رسد. به ویژه اینکه در آستانه نشست، الکساندر نوک وزیر انرژی روسیه می‌گوید هیچ طرح رسمی برای فریز نفتی وجود ندارد.

شرایط نفتی روسیه

روسیه طی دو سال اخیر، بیشترین ضربه را از سقوط نرخ جهانی نفت به دلیل همزمان شدن با تحریم‌های غرب متحمل شده است. هر چند این کشور با طرح‌های موقتی توانسته تا حدی جلوی پیدایش بحران داخلی اقتصادی را بگیرد اما در هر صورت ادامه این روند می‌تواند اقتدار سیاسی و اقتصادی روسیه را با خطری جدی مواجه کند. روس‌ها هم به افزایش حداقل ۲۰ دلاری نفت به شدت نیاز دارند و هم باید در فرصت باقی مانده تا قبل از سال ۲۰۱۷ بتوانند چشم انداز حداقل پنج ساله‌ای از قیمت‌های متعادل را ترسیم کنند.

اما با توجه به سوابق مشابه و روند فعلی تولید نفت روسیه، به نظر می‌رسد روس‌ها با وجود مواضع اعلامی درباره فریز نفتی، به دلیل حفظ موقعیت خود حاضر نباشند از ارقام بالای فعلی تولیدشان بکاهند. به

۱. بر خلاف ماه جولای عربستان در ماه ژوئن روزانه ۱۰,۴۴۷ میلیون بشکه نفت در روز تولید کرد که بالاتر از ۱۰,۱۳۶ میلیون بشکه در روز روسیه بود.

اهداف سیاسی:

۱. نشان دادن تمایل به همکاری در پروژه‌های ممکن میان روسیه و عربستان: همکاری ایران و روسیه در سوریه، تاثیر منفی در روند رو به رشدی که در روابط مسکو و ریاض پس از روی کار آمدن پوتین ایجاد شده، وارد کرده است. این در حالی است که روسیه با تمام اختلاف‌ها با ریاض، عربستان را به عنوان بازیگر منطقه‌ای می‌بیند که غیر قابل چشم‌پوشی است. بنابراین طبیعی است روسیه از هر فرصتی برای طراحی یک پروژه مشترک با این کشور ایجاد کند.

۲. ارتقا موقعیت خود به عنوان میانجیگر

بین ایران و عربستان: طبیعتاً برای روسیه که در ماه‌های گذشته بحث میانجیگری بین ایران و عربستان را مطرح کرده، بحث فریز نفتی نیز محملی برای ارتقا موقعیت خود در این میان است. رابطه هم‌زمان روسیه با ایران و روسیه این کشور را در شرایط ویژه‌ای قرار داده که خود را به عنوان میانجی‌گر بین تهران و ریاض معرفی کند.

را نشان نمی‌دهد. ضمن اینکه در حالی که وزیر انرژی روسیه قرار است هیئت روس را برای شرکت در مذاکرات الجزایر و نشست غیر رسمی اوپک سرپرستی کند، وزیر بازرگانی روسیه در گفتگو با CNBC گفته است معتقد است، طرح فریز نفتی موجب افزایش تولید نفت شیل و متعاقباً کاهش قیمت نفت می‌شود. به هر حال امکان توافق نفتی نیز کاملاً منتفی نیست. نشست الجزایر احتمالاً بتواند یک توافق موقت را تا زمان برگزاری نشست اصلی اوپک در آبان ماه ایجاد کند.

در مجموع اهداف سیاسی و اقتصادی روسیه از مشارکت در تداوم مذاکرات فریز نفتی را می‌توان چنین بر شمرد:

اهداف اقتصادی:

۱. امکان سنجی فریز نفتی و یا تکان دادن بهای نفت: فریز نفتی و افزایش بهای آن ولو در مدت کوتاه می‌تواند یک دستاورد ایدئال برای تولیدکنندگان نفت جهان باشد. اما اگر این هدف تحقق نیابد شوک‌های وارده به بهای نفت نیز برای این کشورها که در دو سال اخیر نفت ارزان به بازار ارائه کرده‌اند مفید خواهد بود.

۲. تقویت روبل: شرایط نشان می‌دهد به دلیل نقش و جایگاه نفت در صادرات روسیه، ارزش روبل روسیه به شدت وابسته به بهای نفت است.

۳. افزایش قدرت چانه زنی: افزایش تمایل خریداران نفتی روسیه به لحاظ شروط مالی و غیرمالی این کشور نیز می‌تواند از اهداف مسکو برای تداوم مذاکرات نفتی باشد که بیم و امیدهای زیادی در بازارهای جهانی ایجاد می‌کند.